

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.9\(1\).1](https://doi.org/10.37634/efp.2022.9(1).1)
УДК 338.2.658.3

Алла Павлівна ГРІНЬКО

д.е.н., професор, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5324-6926>
e-mail: grinko@i.ua

Людмила Володимирівна БОНДАРЧУК

к.е.н., доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9414-5515>
e-mail: Bondarchuk@ua.fm

Андрій Геннадійович ТКАЧЕНКО

аспірант, Харківський національний університет радіоелектроніки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6714-7731>
e-mail: Tkachenko_a@ua.fm

Богдан Володимирович ШАПОШНИК

аспірант, Харківський національний університет радіоелектроніки
ORCID: <https://orcid.org/0001-5439-906X>
e-mail: bohdan@ua.fm

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Стратегічне управління стійким розвитком підприємства є перспективним напрямом досліджень. Запропоновано схему етапів розроблення стратегії стійкого розвитку підприємства, яка містить три етапи. Проаналізовано, що ефективність впливу стратегії на стійкий розвиток підприємства залежить насамперед від двох основних напрямів. Систематизовано ключові завдання стійкого розвитку підприємств, а саме групи цілей: економічні, соціальні, екологічні. Перспективами подальших досліджень у предметній області є розвиток та деталізація заходів на етапах розроблення стратегії стійкого розвитку підприємства, імплементація їх у практичну діяльність підприємств.

Ключові слова: управління, стратегія, стійкість, розвиток, стейкхолдер

ВСТУП

Однією із вагомих характеристик сучасного підприємства має бути його здатність динамічно змінюватися відповідно до вимог ринкового середовища. Особливого значення набуває формування та реалізація ефективної бізнес-моделі підприємства, яка передбачає існування альтернативних варіантів залучення усіх видів ресурсів.

Саме імплементація системи стратегічного управління стійким розвитком у практики підприємств вимагає дотримання таких постулатів: систематизація та дослідження ключових чинників стійкого розвитку, дослідження практичного досвіду забезпечення стійкого розвитку підприємств. Відповідно до принципів забезпечення стійкого розвитку підприємства необхідно враховувати особливості здійснення всіх функцій стратегічного управління, насамперед розроблення та реалізацію стратегії управління стійким розвитком.

К.А. Шубіна та Л.П. Артеменко обґрунтували, що система стратегічного управління стійким розвитком підприємства є основою стратегічного потенціалу, що підвищує конкурентоспроможність і визначає шляхи необхідного розвитку [1]. Автори наголошують, що формування стратегії розвитку підприємства повинно спиратися на підходи стратегічного управління з пріоритизацією стратегічних глобальних цілей і економічні інтереси стейкхолдерів бізнесу в урахуванні змін у зовнішньому середовищі [1].

Л.М. Своробович розглянула питання організаційно-економічного забезпечення мотиваційного складника підрозділів промислового підприємства у контексті стра-

тегічного управління його стійким розвитком [2]. На думку авторки, побудова дієвої системи мотивування персоналу, що враховує реальний внесок кожного виробничого підрозділу і кожного окремого працівника, а в кінцеві результати діяльності, дозволить забезпечити стратегічне управління стійкого розвитку підприємства [2].

І.А. Маркіна, О.М. Таран-Лала та В.П. Яхницька впевнені, що отримані ними результати наукових досліджень сприятимуть удосконаленню стратегічних аспектів ефективності менеджменту стійким розвитком підприємства на основі здійснення спрощеного оцінювання ефективності менеджменту стійким розвитком підприємства у стратегічній перспективі та виявленню ключових зон впливу в умовах конкурентного бізнес середовища і можуть бути використані у подальшому розвитку методології сучасної теорії управління [3].

Я.Ю. Яковенко обґрунтувала концепцію управління стійким розвитком підприємства та наведено її схематичне вираження; довів універсальність концепції шляхом побудови діаграми зворотного зв'язку для хлюстрації взаємодії факторів впливу між собою та на забезпечення стійкого розвитку підприємства [4].

А.О. Касич та В.А. Бурківська зазначають, що взагалі управління стійкістю підприємства має забезпечувати стан рівноваги між внутрішніми цілями та зовнішніми викликами, що створюватиме умови для безперервного розвитку [5].

Аналіз наукових публікацій свідчить про різноманітність досліджень у предметній тематиці. Але залишаються поза увагою недостатньо обґрунтовані питання

стратегічного управління стійким розвитком підприємства, саме у частині формування стратегії управління стійким розвитком.

МЕТА статті – дослідження теоретико-методологічних засад та науково-методичних підходів до стратегічного управління стійким розвитком підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: абстрактно-логічний (для теоретичного узагальнення висновків та аналізу результатів дослідження); аналізу й синтезу (для аналізу окремих елементів стратегій).

РЕЗУЛЬТАТИ

Стійкий розвиток зумовлює визначення перспективи ведення бізнесу в майбутньому, тобто, є невід'ємною частиною стратегії підприємства. Комерційний успіх підприємства у довгостроковій перспективі в сучасних умовах функціонування можливий лише за соціально-екологічному відповідальному веденні бізнесу. Відповідно базисним принципом розроблення стратегії стійкого розвитку підприємства має стати цілісний підхід, за якого враховується виміри бізнес-процесів: економіка, екологія, соціальні питання та робота з людьми.

Процес формування стратегії стійкого розвитку підприємства є одним із управлінських процесів, що проходить кілька етапів, кожен з яких складається з безлічі операцій, взаємопов'язаних між собою (рис. 1).

На основі аналізу етапів розроблення стратегії стійкого розвитку підприємства, можна стверджувати, що ефективність впливу стратегії на стійкий розвиток підприємства залежить насамперед від двох основних

напрямів. Постановка стратегічних цілей і завдань, які об'єктивно відображають внутрішнє й зовнішнє становище підприємства та адекватно характеризують статичку й динаміку його розвитку відповідно до концепції стійкого розвитку. Сукупність організаційної системи накопичення, аналізу, інтерпретації та імплементації інформації про стійкий розвиток у процесах прийняття управлінських рішень.

Важливим елементом для реалізації концепції сталого розвитку є зворотній зв'язок із суспільством та відкритість підприємств, що дозволяє успішно реалізовувати заходи та адаптувати їх під реальні потреби суспільства, водночас забезпечуючи оперативність реагування на сучасні виклики.

Задля забезпечення такого зв'язку підприємствам необхідно проводити регулярні зустрічі зі своїми основними зовнішніми партнерами та іншими зацікавленими сторонами, з метою обміну думками та ін.-формацією, приймати участь в різних семінарах і конференціях, проводити регулярні опитування.

Стратегія підприємства передбачає комплекс заходів, які забезпечують її досягнення. Загалом ключові завдання стійкого розвитку для підприємств на довгострокову перспективу надано у табл. 1.

В аналізі досвіду компаній країн-членів ЄС [6] необхідно зазначити, що найбільш цікавим для використання у розробленні стратегії сталого розвитку українських підприємств є системний підхід до вирішення завдань сталого розвитку, більш активна взаємодія підприємств із суспільством (особливо з місцевими громадами) та підприємствами-партнерами, забезпечення безпеки довкілля.

Рис. 1. Етапи розроблення стратегії стійкого розвитку підприємства {систематизовано авторами на основі [6-8]}

Таблиця 1 – Ключові завдання стійкого розвитку підприємств {систематизовано авторами на основі [6-8]}

Цілі	Перспективи
1. Економічні цілі	
Реалізація спільних програм сталого розвитку з підприємствами-партнерами	Відкритість для стейкхолдерів
Впровадження відкритої системи моніторингу	Відкритість та прозорість інформації
Трансфер технологій та знань	Впровадження інновацій
2. Соціальні цілі	
Об'єднання всіх зацікавлених сторін навколо єдиної стратегії довготривалого розвитку	Сприятливі відносини з суспільством
Складання об'єктивної та правдивої звітності зі стійкого розвитку	Відкритість для суспільства
Формування команд зі стійкого розвитку	Зацікавленість та залучення працівників
3. Екологічні цілі	
Використання біопалива та біомаси	Перехід до зеленої економіки
Проведення диверсифікації за видами транспорту	Зниження шкідливих викидів в атмосферне повітря
Збільшення енергоефективності господарської діяльності	Скорочення споживання енергії
Використання всіх управлінських можливостей задля створення природоохоронної зони	Охорона навколишнього середовища, підвищення якості води та повітря, зменшення кількості відходів

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження можна зробити такі висновки. У розробленні стратегії стійкого розвитку підприємств необхідно враховувати синергію балансу трьох складових діяльності: економічну, соціальну та екологічну діяльність. Водночас необхідно додатково урахувати принцип створення більшої цінності для стейкхолдерів та для підприємства з одночасним зменшенням негативного впливу на довкілля.

Виробники мають прагнути до знаходження нових способів зростання та підвищення якості продукції,

робіт, послуг без залучення додаткових ресурсів за рахунок впровадження інновацій та креативного мислення.

Загалом управління стійкістю підприємства має забезпечувати стан рівноваги між внутрішніми цілями та зовнішніми викликами, що створюватиме умови для безперервного розвитку.

Перспективами подальших досліджень у предметній області є розвиток та деталізація заходів на етапах розроблення стратегії стійкого розвитку підприємства, імплементація їх у практичну діяльність підприємств.

Список використаних джерел

- Шубіна К.А., Артеменко Л.П. Стратегічні пріоритети стійкого розвитку фармацевтичних підприємств. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2021. № 15. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/227021>
- Своробович Л.М. Організаційно-економічне забезпечення мотиваційної складової в контексті стратегічного управління стійким розвитком підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2021. № 1 (76). С. 158–174.
- Маркіна І.А., Таран-Лала О.М., Яхницька В.П. Стратегічні аспекти ефективності менеджменту стійким розвитком підприємства в умовах конкурентного бізнес-середовища. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 24–27.
- Яковенко Я.Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 36. С. 75–81.
- Касич А.О., Бурківська В.А. Імплементація цілей стійкого розвитку в практику управління підприємствами у сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. № 16(1). С. 135–139.
- Вовк О.М., Ковальчук А.М. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах конкурентної економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 20–32.
- Лазоренко Т., Шолом І. Теоретичні засади концепції управління стійким розвитком підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6(67). С. 175–184.
- Шевчук О.А. Сучасний інструментарій стратегічного управління розвитком та динамічною стійкістю підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2018. № 15. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/135695>

References

- Shubina K.A., Artemenko L.P. Strategic priorities of sustainable development of pharmaceutical enterprises. *Actual problems of economy and management*. 2021. № 15. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/227021> (in Ukrainian).
- Svorobovych L. Organizational and economic provision of the motivational component in the context of strategic management of enterprise sustainable development. *Herald of socio-economic research*. 2021. № 1(76). pp. 158–174. (in Ukrainian).
- Markina I., Taran-Lala O., Yakhnytska V. Strategic aspects of management of sustainable development of the enterprise in the

conditions of the competitive business environment. *Economy and the state*. 2020. № 11. pp. 24–27. (in Ukrainian).

4. Yakovenko Ya. The concept of managing enterprise sustainable development. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Economic Sciences"*. 2019. № 36. pp. 75–81. (in Ukrainian).

5. Kasych A.O., Burkiivska V.A. Implementation of sustainable development goals into the practice of enterprise management in modern conditions. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*. 2017. № 16(1). pp. 135–139. (in Ukrainian).

6. Vovk O.M., Kovalchuk A.M. Strategic management of development of enterprises in the conditions of competitive economy. *Collection of scientific works of the State Fiscal Service University of Ukraine*. 2019. № 1. pp. 20–32. (in Ukrainian).

7. Lazorenko T., Sholom I. Theoretical fundamentals of the concept of enterprise sustainable development management. *Galician Economic Bulletin*. 2020. № 6(67). pp. 175–184. (in Ukrainian).

8. Shevchuk O.A. Current tool of strategic department management and dynamic strength of enterprises. *Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*. 2018. № 15. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/135695> (in Ukrainian).

Alla HRINKO

Doctor of Economics, Professor, V.N. Karazin Kharkiv National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5324-6926>

e-mail: grinko@i.ua

Liudmyla BONDARCHUK

PhD in Economics, Associate Professor, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9414-5515>

e-mail: Bondarchuk@ua.fm

Andrii TKACHENKO

postgraduate student, Kharkiv National University of Radio Electronics

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6714-7731>

e-mail: Tkachenko_a@ua.fm

Bohdan ShAPOSHNYK

postgraduate student, Kharkiv National University of Radio Electronics

ORCID: <https://orcid.org/0001-5439-906X>

e-mail: bohdan@ua.fm

STRATEGIC MANAGEMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Introduction. Strategic management of the sustainable development of the enterprise is a promising direction of research. It is the implementation of the system of strategic management of sustainable development in the practice of enterprises that requires compliance with the following postulates: systematization and research of key factors of sustainable development, research of practical experience of ensuring sustainable development of enterprises.

The purpose of the paper is to study theoretical and methodological principles and scientific and methodological approaches to the strategic management of the sustainable development of the enterprise.

Results. A scheme of the stages of development of the strategy of sustainable development of the enterprise is proposed, which contains three stages. It was analyzed that the effectiveness of the strategy's influence on the sustainable development of the enterprise depends, first of all, on two main directions. Setting strategic goals and objectives that objectively reflect the internal and external situation of the enterprise and adequately characterize the statics and dynamics of its development in accordance with the concept of sustainable development. The totality of the organizational system of accumulation, analysis, interpretation and implementation of information on sustainable development in the processes of management decision-making. The key tasks of sustainable development of enterprises are systematized, namely groups of goals: economic, social, environmental.

Conclusion. Manufacturers should strive to find new ways to grow and improve the quality of products, works, and services without attracting additional resources due to the introduction of innovations and creative thinking. In general, enterprise sustainability management should ensure a state of balance between internal goals and external challenges, which will create conditions for continuous development. Prospects for further research in the subject area are the development and detailing of measures at the stages of developing a strategy for the sustainable development of an enterprise, their implementation in the practical activities of enterprises.

Keywords: management, strategy, sustainability, development, stakeholder